

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

4 november 2002

HOORZITTING

**met de heren Carlo Van Baelen, Emiel De Zegher en Rik Van Gorp
van het Vlaams Fonds voor de Letteren**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door de heer Jo Vermeulen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jos Stassen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Bart De Smet, Eddy Schuermans,
mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Marino Keulen,
Guy Sols ;

de heer Wilfried Aers, mevrouw Niki De Gryze, de heer
Miel Verrijken ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jos Stassen ;

de heer Herman Lauwers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Luc Martens,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Gilbert
Vanleenhove ;

de heren André Denys, Jacques Devolder, Jacques
Laverge, Paul Wille ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Felix Strackx ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Jan Roegiers.

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door de heer Emiel De Zegher, juridisch en financieel specialist – lid Fondsbe- stuur	4
2. Uiteenzetting door de heer Carlo Van Baelen, directeur van het Vlaams Fonds voor de Lette- ren	5
3. Vragen van de leden en repliek van de sprekers	9
4. Toelichting door professor emeritus Rik Van Gorp, voorzitter Raad van deskundigen	13

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport vergaderde op dinsdag 1 oktober 2002 met de heren Carlo Van Baelen, directeur, de heer Emiel De Zegher, juridisch en financieel specialist, en de heer Rik Van Gorp, voorzitter Raad van deskundigen, van het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL).

De heer Jos Stassen, voorzitter : Aan de orde is de hoorzitting met de heren De Zegher, Van Gorp en Van Baelen van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Tijdens de vorige regeerperiode startte reeds de discussie over de oprichting van een autonoom Fonds voor de Letteren. Het oorspronkelijke voorstel van mevrouw Kathy Lindekens werd overgenomen door een aantal fracties. Het werd een duidelijk, uitgebreid, creatief en gedetailleerd voorstel van decreet ter oprichting van een fonds voor de letteren. Het goedgekeurde decreet werd evenwel pas tijdens deze regeerperiode uitgevoerd.

In het verslag van de commissiebesprekingen vallen twee zaken op : enerzijds was men ervan overtuigd dat dergelijk fonds de letteren in Vlaanderen zou stimuleren en ondersteunen en anderzijds moest de werking van het autonome fonds opgevolgd worden door het Vlaams Parlement. Deze hoorzitting zou vroeg of laat dus plaatsgevonden hebben, ongeacht de recente gebeurtenissen. Ook tijdens de begrotingsbesprekingen gaat het Vlaams Parlement na welk budget gereserveerd wordt voor het Vlaams Fonds voor de Letteren en wat er precies mee gebeurt.

De aanleiding tot deze hoorzitting is de vaststelling dat men er ondanks het gestegen budget niet altijd in geslaagd is de verwachtingen in te lossen.

1. Uiteenzetting door de heer Emiel De Zegher, juridisch en financieel specialist – lid Fondsbestuur

De heer Emiel De Zegher : Twee jaren geleden zat ik hier met de heer Van Baelen om uiteen te zetten wat we zouden doen met het Vlaams Fonds voor de Letteren. We zijn hier terug om u te vertellen wat we al allemaal hebben gedaan en wat we nog van plan zijn. Intussen is het Vlaams Fonds voor de Letteren in woelige wateren terechtgekomen. Een viertal maanden geleden was er commotie omdat het Vlaams Fonds voor de Letteren ongeveer 40 miljoen frank niet zou hebben gebruikt. Vorige

week namen vier van de negen bestuursleden vrij abrupt ontslag : de voorzitter, de heer Paul De Wispelaere, de ondervoorzitter, barones Monika Van Paemel, mevrouw Annemie Musschoot en mevrouw Marijke Arijs. Ze hadden daarvoor uiteenlopende redenen. Zowel de voorzitter als de ondervoorzitter hadden eerder al te kennen gegeven dat ze het bestuur vroeg of laat zouden verlaten. De voorzitter wou zich terug op de literatuur concentreren en zag op tegen de toenemende bureaucratie. De ondervoorzitter wil de literatuur opnieuw voorop stellen, maar gaf bij haar ontslag enkele bedenkingen mee. Ze hoopt dat het Fondsbestuur deze ter harte neemt. Mevrouw Arijs kan het werk in het Fondsbestuur niet langer combineren met haar andere professionele activiteiten en mevrouw Musschoot nam ontslag omdat ze twijfelt aan de autonomie van het Fonds.

Vorige week heeft het Fondsbestuur kennis genomen van deze ontslagen en onmiddellijk de nodige stappen gezet om nieuwe leden te zoeken. We zoeken vooral mensen met een sterke en nieuwe inbreng, en een voorzitter die het Fonds kan trekken. Tijdens die vergadering werd de samenwerking tussen het bestuur en de directeur besproken. Het bestuur beaamt dat de directeur een waardevolle rol heeft gespeeld bij het opstarten en bij de uitbouw van het Fonds.

Er waren nog twee belangrijke aandachtspunten : de laattijdige rapportering van het besteedbare budgetoverschot en de problemen met de externe en interne communicatie. Om die redenen wordt de samenwerking met de directeur onder voorbehoud herbevestigd. Na enkele maanden wordt de samenwerking met de nieuwe voorzitter geëvalueerd. Wij beschouwen dat niet als een zwaard van Damocles boven de directeur. Het is immers onze bedoeling om, dankzij de nieuwe impulsen van de nieuwe leden, wat we al gerealiseerd hebben voort te zetten en te verbeteren.

Tijdens dezelfde vergadering werd het vertrouwen van het Fondsbestuur in de vertegenwoordiger van de Vlaamse overheid bevestigd. De vertegenwoordiger heeft een raadgevende stem in het Fondsbestuur. Hij heeft al heel wat constructieve voorstellen gedaan. Het bestuur heeft het gevoel gesteund te worden.

Ik benadruk dat er geen sprake is van een malaise. De Raad van deskundigen en de adviserende commissies werken perfect. We verwachten veel van de website die we aan het testen zijn en die over een tweetal weken operationeel wordt. De website biedt informatie over wat er gebeurt in het Fonds

en wat er op het programma staat. Voortaan kan een beurs ook elektronisch aangevraagd worden.

Het Vlaams Fonds voor de Letteren heeft totnogtoe veel werk geleverd en in het Fonds worden ook grote verwachtingen gesteld. Maar het Fonds kan niet altijd alle verwachtingen inlossen omdat het decreet bepaalt dat maximaal 12 procent van het budget voor de werking van het Fonds gebruikt mag worden. We hebben dat al duidelijk gemaakt aan de vertegenwoordiger van de Vlaamse overheid. Hij heeft al te kennen gegeven dat hij zal voorstellen om het decreet in die zin aan te passen.

2. Uiteenzetting door de heer Carlo Van Baelen, directeur van het Vlaams Fonds voor de Letteren

De heer Carlo Van Baelen : Ik zal proberen duidelijk te maken wat het Fonds de voorbije twee en een half jaar gerealiseerd heeft, wat onze plannen zijn en met welke problemen wij kampen.

Het decreet bepaalt dat het Vlaams Fonds voor de Letteren tot doel heeft de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord te ondersteunen en de sociaal-economische positie van auteurs en vertalers te verbeteren. De twee doelstellingen zijn moeilijk verenigbaar want de sociaal-economische positie is in de eerste plaats federale materie. Zolang de federale overheid geen werk maakt van het leenrecht, het sociale en het fiscale statuut, dweilen wij met de kraan open. Het gebrek aan een sociaal statuut kunnen wij nooit compenseren.

Onze werking wordt ook bepaald door de beleidsnota cultuur van de vorige minister. Hij heeft het over een coherent en een kwaliteitsvol beleid op het vlak van creatie, spreiding, bewaring en omkadering. Het is dus een brede benadering, gaande van de auteurs tot de lezer. De accenten van de beleidsnota zijn vertaald in het beleid van het Fonds. Ik verwijs daarvoor naar de nota. Dat was de basis voor onze meerjarenplanning.

Ook de missie van het Vlaams Fonds voor de Letteren stoelt daarop. Het zijn een aantal concrete doelstellingen over creatie en productie, verspreiding, ondersteuning en omkadering. Daarbij streven we naar een maximale samenwerking en afstemming met de actoren, de boeken- en de tijdschriftensector, de cultuurdisciplines, de werkvoor-

men en cultuursectoren in Vlaanderen, de fondsen in Nederland en de Nederlandse Taalunie.

De missie is uitgewerkt in strategische doelen. Er kan dus getoetst worden of deze doelstellingen gehaald worden. De bedoeling was de professionalisering binnen de sector te verhogen. We richten ons dus voornamelijk naar de professionele actoren. Dat is misschien een elitaire keuze, maar dat heeft te maken met onze werkingsmogelijkheden. Ondertussen is het Vlaams Centrum voor de Amateurkunsten opgestart, dat een aantal problemen, waarvoor het Fonds niet bevoegd is, kan verhelpen.

We willen aandacht schenken aan het vertaalbeleid, literatuur op de scène, realiseren van synergie – veel actoren hebben de neiging naast elkaar te werken. We vragen ook om het budget te verhogen en onze werking te steunen op onderzoek. We willen de fondsstructuren uitbouwen in functie van de te realiseren opdracht. We pleiten eveneens voor een aanpassing van het decreet. We ijveren voor een verhoging van het leesbereik. We ondersteunen acties en initiatieven, die niet op het werkdoel van het Fonds ageren, maar die noodzakelijk zijn voor onze werking.

Naast de klassieke financiële ondersteuningsmiddelen van het decreet willen we ook gebruik maken van nieuwe financiële middelen, zoals projectsubsidie, renteloze leningen en cofinanciering. Gelijkwaardige actiemiddelen zijn een aantal nieuwe beleidsinstrumenten op het vlak van informatie en samenwerking. Daarbij zijn ook de website, studiegroepen, projectbegeleiding, juridische en economische ondersteuning belangrijk. We willen gebruik maken van en inspelen op de technologische evoluties, onder meer cd-rom, internet en elektronische communicatie. Naast structurele subsidies zullen we ook werken met projectsubsidies.

Het Fondsbestuur is op 1 juli 1999 geïnstalleerd. Ik ben aangeworven op 16 november voor een deeltijdse functie van 20 procent, vanaf 1 januari werk ik voltijds. Op 15 februari 2000 waren er 4 mensen in dienst van het Fonds. Op 15 maart zijn de zes bijzondere adviescommissies gestart. Eén maand later nam de Raad van deskundigen de eerste beslissingen. Op 25 mei stelden we de krachtlijnen van de meerjarenplanning voor aan deze commissie. Er waren dat jaar ook drie vormen van overleg met de sector. Op 20 september overlegden we met de auteursverenigingen. Op 10 oktober was er een breed overleg met meer dan 40 organisaties om de 'Fond' – de basis – voor het Fonds te leggen. We discussieerden over de beleidslijnen. Op 11 november brachten we de tijdschriftredacties bij elkaar.

Het budget in 2000 was 130 miljoen frank, in 2001 was het 145 miljoen frank.

Op 17 mei 2001 werd de beheersovereenkomst ondertekend. Op 4 juli is het huishoudelijk reglement vastgelegd. Er was een genootschappendag en we brachten voor de tweede maal de tijdschriftredacties samen. Op 16 mei trad een extra personeelslid in dienst en waren we dus met vijf personeelsleden.

In 2002 was het budget 160 miljoen frank. We zijn gestart met twee extra werkgroepen, een werkgroep buitenlands beleid en een werkgroep strips. Er zijn dit jaar een aantal gemeenschappelijke regelingen met Nederland getroffen. We zullen voor het eerst gemeenschappelijke beslissingen nemen. De commissies zijn gelijkwaardig samengesteld en de beoordelingen gebeuren zowel door de Vlamingen als door de Nederlanders.

We hebben een derde editie van het tijdschriften-overleg gepland alsook een tweede editie van de genootschappendag, met dit keer een publieksonderdeel. Op 11 december wordt de Fond voor het Fonds voor de tweede maal georganiseerd. Vanaf 1 augustus is er een extra stafmedewerker en vanaf 19 augustus hebben we een bijkomende projectmedewerker, bevoegd voor buitenlandbeleid. We hebben momenteel 7 personeelsleden. We hebben het genoeg gehad met drie regeringscommissarissen te werken, die ieder een eigen bijdrage geleverd hebben aan onze werking.

Voorts wil ik een aantal realisaties van het Fonds, opgesplitst per doelgroep, toelichten. Het budget voor de werkbeurzen voor auteurs is sinds 1999 meer dan verdubbeld : van 330 naar 430 maandeenheden. Deze stijging komt door de aanpassing van de bedragen, een indexering en het optrekken van het maximum tot 10 maandeenheden. We stonden niet op de lijst om belastingvrije beurzen toe te kennen. We hadden ons geëngageerd om de auteurs en vertalers een bepaald nettobedrag uit te keren. Daarom nemen we de lasten en de voorheffing op ons. Dat betekent dat we voor de Vlaamse beurzen 22 procent bedrijfsvoorheffing betalen en voor de buitenlandse beurzen 40 procent.

Ik merk op dat we evenveel aanvragen behandelen als Nederland, met name 230 aanvragen voor werkbeurzen, terwijl Nederland tweemaal zoveel inwoners heeft.

Uit het eerste werkjaar bleek dat we een continuïteitsregeling dienden uit te bouwen om meer zekerheid inzake de werkbeurzen te bieden. We heb-

ben ook een afbouwregeling ingebouwd om een drastische terugval te vermijden en garanties te bieden aan de auteurs. We hebben heel duidelijk de beoordelingscriteria omschreven. De beoordeling gebeurt door drie adviescommissies.

We hebben het grensbedrag opgetrokken en de rekeningsbasis duidelijk gemaakt voor de betrokkenen. Het aandeel van de cofinanciering neemt sterk toe. Hoewel de beoordeling volledig onafhankelijk is, gebeuren steeds meer gemeenschappelijke toekenningen van beurzen in Vlaanderen en Nederland. In het eerste jaar was dit 13 procent en dit jaar 40 procent. Dat is een verdrievoudiging op drie jaar tijd.

De regeling van de stimuleringsbeurzen is door Nederland overgenomen. Het budget is verhoogd met 40 procent en Nederland brengt het dubbele in de gemeenschappelijke pot in. Het budget wordt gemeenschappelijk toegewezen en er wordt niet gekeken naar nationaliteit van de ingediende projecten. De aanvullende honoraria zijn afgevoerd in 2002 omdat Nederland die geschapt heeft en om te vermijden dat we de aanvragen uit Nederland zouden moeten opvangen.

De literaire lezingen komen een brede groep van auteurs ten goede. We trekken daarvoor 13 miljoen frank uit. We hebben de lijst volledig vernieuwd op basis van nieuwe criteria en we hebben de verschaffing van informatie aan de organisatoren verbeterd. Voorts is er een nieuwe regeling gemaakt voor reisbeurzen en die zal nog verruimd worden tot illustratoren en writers in residence.

Dit jaar hebben we een informatieve brochure gemaakt voor auteurs en vertalers over de fiscale aspecten van hun inkomen. We krijgen ook voortdurend vragen van uitgeverijen, auteurs en vertalers over contracten, subsidieregelingen en dergelijke. Er is een regeling in voorbereiding om theaterteksten te stimuleren en we willen de plaats van illustratoren in het beleid ten aanzien van kinder- en jeugdliteratuur duidelijker naar voren brengen.

Wat de vertalers betreft, hebben we deze onderbelichte 'auteurs'-groep een duidelijke plaats bezorgd in het Vlaamse letterenbeleid. Dat blijkt uit het budget. Vroeger was dat budget begrepen in de auteurswerkbeurzen. Dit jaar trekken we 11,1 miljoen frank uit specifiek voor werkbeurzen voor vertalers. We hebben de subsidie omgebouwd van een vertalers- naar een projectsubsidie. Verder hebben we twee aanvraagrondes ingesteld en hebben we de criteria zeer sterk verfijnd. We zijn heel

nadrukkelijk naar de kwaliteit van het bronboek en van de vertaling gaan kijken.

We hebben een stimuleringspremie ingesteld samen met Nederland. Het is de bedoeling om beginnende vertalers extra stimulansen te geven om door te gaan met literaire vertalingen. De vertalers zijn mee in het lezingencircuit opgenomen en we hebben geïnvesteerd in de opleidings- en deskundigheidsbevordering voor vertalers. Er is momenteel een project in voorbereiding voor beginnende Vlaamse vertalers.

Inzake de uitgevers is het reglement voor de productiesubsidie vernieuwd in overleg met de uitgevers. Vooral het budgettaire onderdeel is sterk verfijnd omdat daarover veel onduidelijkheid bestond. We werken ook met pre-adviezen voor reeksen en langlopende projecten.

Voorts hebben we uitgevers zeer actief ingeschakeld als tussenschakel voor de informatiedoorstroming naar de auteurs, de vertalers en de illustratoren. We merken dat dit een zeer belangrijk kanaal is. Vertaalsubsidies voor literaire non-fictie evenals export- en productieondersteuning van prentenboeken zijn in voorbereiding.

Wat de literaire tijdschriften betreft, is de subsidie-regeling omgebouwd van een strak erkenningsstelsel naar een motiverend gedifferentieerd doelstellingsstelsel. We beoordelen en kennen middelen toe vertrekkende van de doelstellingen van het tijdschrift. We hebben aanvullende projectsubsidies ingevoerd voor tijdschriften om eenmalige projecten mogelijk te maken.

Het budget is op drie jaar tijd met 30 procent toegenomen. Er zijn twee collectieve initiatieven. Na onderzoek is er een systeem opgezet om de tijdschriften duidelijker aanwezig te maken in de boekhandel. Er is daarvoor een collectief distributiesysteem opgezet. Dat werkt nu al het tweede jaar en leidt duidelijk tot een grotere verkoop van de tijdschriften en meer zichtbaarheid. Hetzelfde gebeurt voor de collectieve promotie. Er worden middelen uitgetrokken waardoor de tijdschriften zich beter op de markt kunnen richten door een eigen website, folders, krantenadvertenties en een aanwezigheid op beurzen. De laatste twee initiatieven gebeuren in samenwerking met de administratie Cultuur, die instaat voor de helft van de toelage. Jaarlijks wordt een evaluatierapport van de gesubsidieerde tijdschriften gepubliceerd. Het eerste tijdschriftenrapport is eind vorig jaar verschenen en het tweede is tegen het einde van oktober beschikbaar. We zijn bezig met een onderzoek naar

de positie van literaire tijdschriften in openbare bibliotheken en gaan na of er mogelijkheden zijn om hun positie te versterken.

Inzake exportbeleid is het beleid van de vertaalsubsidies gericht op de buitenlandse uitgever. De kritische toekenning gebeurt nadrukkelijk op basis van literaire kwaliteit. We bewaken de vertaalkwaliteit en kijken toe of de rechten van de uitgever en de vertaler gerespecteerd worden. We richten ons op informatie aan subsidieontvangers in het verleden. Door gebrek aan mankracht is dit een zuiver receptief beleid geweest. We hebben pas sinds 19 augustus 2002 een projectmedewerker zodat we nu pas actief naar het buitenland kunnen gaan.

Er is een nieuwe regeling rond zendingen uitgebouwd. We zijn telkens met een eigen stand naar buitenlandse beurzen gegaan om contacten te leggen met zowel Vlaamse als buitenlandse uitgevers. We werken samen met de Stichting Frankfurter Buchmesse. Voorts verzorgen we informatieve nieuwsbrieven in samenwerking met het Nederlandse Fonds. Ook de vertalingen zijn gemeenschappelijk. We bevorderen ook op dit vlak duidelijk de deskundigheid, onder meer binnen de samenwerking met het Steunpunt Literair Vertalen. In voorbereiding zijn een databank van vertalingen 1990-2002 en een onderzoek naar de behoeften die bij de lectoraten Nederlands in het buitenland aanwezig zijn.

Inzake de literaire verenigingen is er een beleidsontwikkeling van 'grote verenigingen' naar structureel ondersteunende literaire 'focuspunten'. Het budget voor die punten is opgetrokken van 16 tot 40 miljoen frank. Er zijn beheersovereenkomsten met die focuspunten in voorbereiding. Met de auteursverenigingen is er een overlegronde opgestart om te komen tot gemeenschappelijke prioriteiten voor een samenwerkingsverband. Dat heeft niet tot een consensus geleid zodat er geen gemeenschappelijk platform is ontstaan. Voor de auteursgenootschappen is er een nieuw beleid opgestart; voor de literaire organisaties zijn we nog op zoek naar een gepaste structuur.

Aan de literaire lezingen wordt 13 miljoen frank besteed. Inzake de diversiteit proberen we een kwaliteitsbewaking in te voeren. Er is zeer veel overleg nodig. Dat moet nog uitgebouwd worden met andere subsidieverschaffers.

Met betrekking tot strips zijn we pas begin dit jaar begonnen. We hebben ons geconcentreerd op strip-tijdschriften en productiesubsidies. De tweede subsidieronde is pas afgelopen. Het is moeilijk om bin-

nen dit segment voorstellen los te maken ; we gaan na hoe we dat kunnen stimuleren.

Momenteel loopt er een onderzoek naar de distributieproblemen voor de zogenaamde minderheidsstrip (of de auteurstrip) en van de kleine stripuitgeverijen. We hopen dat we op dat vlak structurele initiatieven kunnen nemen. Volgend jaar willen we werkbeurzen lanceren voor striptekenaars.

Inzake de samenwerking met Nederland zijn er drie voorwaarden : gelijkwaardige budgetten ; een gelijkwaardige en gelijksoortige structuur (Nederland heeft een ander beheerskader) en beschikken over dezelfde middelen en personeelsleden (het VFL op kruissnelheid).

Met het Nederlandse Fonds voor de Letteren hebben we de drie gemeenschappelijke regelingen die we dit najaar voor het eerst toepassen. We hebben aanvullend vooral gewerkt rond de afstemming op de timing, de reglementering en de werkwijzen.

Met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds hebben we vooral gewerkt rond de databank en het uitwerken van een meerjarenbeleidsplan op vraag van de Nederlandse Taalunie. We hebben vooral samengewerkt in het kader van de Stichting Frankfurter Buchmesse en het Steunpunt Literair Vertalen. Met de Stichting Schrijvers School Samenleving hebben we nauw samengewerkt rond de actualisering van de lezingenlijsten en de uitgangspunten van het beleid.

Met de Nederlandse Taalunie hebben we gesprekken gevoerd over de toegevoegde waarde die de Taalunie voor die samenwerking kan betekenen, maar die hebben voorlopig weinig concrete resultaten opgeleverd. In het Steunpunt Literair Vertalen werken we samen actief aan de uitbouw van literaire vertalingen (van en naar het Nederlands).

De onderliggende krachtlijnen in de werking van het VFL zijn dat we zorgen voor coherente beslissingen die een plaats krijgen binnen een herkenbare structuur. We maken de krachtlijnen en aspiraties zichtbaar binnen de beslissingen. We plaatsen de subsidieaanvragen centraal en we zorgen voor een hoge kwaliteit van de werking. We motiveren de beslissingen individueel en voeren de financiële beslissingen snel uit. We streven een open communicatie met de doelgroepen na en tekenen nieuwe regelingen uit die kansen bieden. We sporen de zwaktes van bestaande regelingen op en sturen die bij. Ten slotte werken we intensiever samen met Nederland.

Ik wil het ook hebben over het overschottenverhaal. In 1999, het opstartjaar, bedroeg de dotatie 23 miljoen, in 2000 130,6 miljoen en in 2001 145,9 miljoen frank. Per 31 december 2001 bedroeg het niet opgenomen kassaldo 105 miljoen frank. We hebben een kredietlijn, we betalen en elke dag wordt onze rekening terug op nul gezet. We hebben dus geen interesten binnengehaald. Het gaat hier dus alleen om het niet-uitgegeven bedrag.

Hoe was dat bedrag samengesteld ? Er was een saldo van het investeringsbudget van 1999 van 19,5 miljoen frank. Het Fondsbestuur heeft ervoor gekozen het bedrag niet onmiddellijk op te souperen, maar het te gebruiken naargelang de uitbreiding van het personeelsbestand waardoor er nieuwe behoeften zouden ontstaan aan computerinfrastructuur en kantoormeubilair. Eind 2001 was er 3,5 miljoen frank geïnvesteerd en 19,5 miljoen frank kwam voor in het niet opgenomen kassaldo.

Er was een bedrag van 2,7 miljoen frank aan wettelijke voorzieningen. Als afzonderlijk bedrijf moesten we een voorziening vakantiegeld opnemen. Op vraag van de externe accountant hebben we een voorziening sociaal passief opgenomen omdat we voor het decreet maar opgericht zijn voor een periode van vijf jaar.

De derde kostenpost heeft te maken met bedragen die als schuld bekend waren op 31 december 2001, maar nog niet betaald waren, bijvoorbeeld door te storten bedragen van RSZ, ingehouden bedrijfsvoorheffing, afrekening van groepsverzekering en verzekering arbeidsongevallen.

Er was ook een bedrag van 1,4 miljoen frank voor nog te betalen leveranciers en een bedrag van 7,5 miljoen frank voor projecten die opgestart waren in 2001, maar doorliepen in 2002. De middelen daarvoor werden echter voorzien in 2001.

Verder was er een bedrag van 50,6 miljoen frank voor subsidies waarvoor we engagementen waren aangegaan in 2000 en 2001, maar waarvan de betalingen zich zullen spreiden over 2002 en de volgende jaren. Ik geef daarvan enkele voorbeelden. We hadden op 28 december 2001 voor een bedrag van 7,5 miljoen frank betaald op basis van de beslissingen van de Raad van deskundigen van 20 december. Omwille van de overschakeling naar de euro zijn deze sommen echter pas op 2 januari 2002 van onze rekening gegaan en dus zaten ze per 31 december nog in onze kassa. Ze waren echter wel bestemd en wat ons betreft ook betaald. We hebben ook een aantal regelingen uitgewerkt

waarbij we voorzichtigheidshalve gefaseerd uitbetalen.

Een vertaalsubsidie wordt voor de helft betaald bij toekenning en voor de andere helft bij het afwerken van het boek. We doen dat ook bij projectsubsidies en dat blijkt een gezond principe. Een aantal stripsubsidies hebben we overgeheveld naar 2002. Een aantal afrekeningen met Nederland waren toegekend, maar nog niet uitbetaald, namelijk die rond gemeenschappelijke publicaties, de literatuurprijs voor vertalingen naar het Engels en de lezingen van november en december. Dat alles leidt tot een openstaande schuld van 50,6 miljoen frank die als zodanig in onze boekhouding was opgenomen. We werken immers met een dubbele boekhouding. We boeken de schuld op het moment dat we een engagementbrief uitschrijven.

Het laatste bedrag van 22,4 miljoen frank gaat om niet geëngageerde subsidies. Dit heeft te maken met een tekort aan aanvragen voor sommige regelingen door het feit dat het Fonds de eerste jaren van zijn bestaan nog onvoldoende bekendheid had. Het gaat hier om vertalingen, om manifestaties en lezingen. Verder was er een grotere vrijval door cofinanciering met Nederland doordat de gemeenschappelijk toegekende werkbeurzen op twee jaar tijd verdrievoudigd zijn. Dit wordt pas zichtbaar na de laatste afrekening. De commissies beslissen over de werkbeurzen zonder financiële informatie. Dit jaar zijn er bijvoorbeeld vijf werkbeurzen toegekend die integraal zijn afgetopt omwille van de geldende financiële regeling. De toekenning van de werkbeurs gebeurt tot een maximaal belastbaar individueel inkomen van 1,35 miljoen frank. Als de auteur een belastbaar inkomen heeft van 1,3 miljoen frank, passen we dus 50.000 frank bij, zelfs al was aan die auteur een werkbeurs toegekend van 500.000 frank. De bijzondere adviescommissie baseert zich op duidelijke kwaliteitscriteria. Als er een overschot ontstaat kan men moeilijk overgaan tot een herevaluatie, waarbij men de lat een stuk lager legt. We hadden ook te weinig ervaring met de spreiding van de aanvragen in de tijd. We dachten dat de aanvragen gelijk verdeeld zouden zijn over het voorjaar en het najaar, maar nu blijkt dat het najaar slechts goed is voor een derde van het jaarbudget. We moeten ook toegeven dat het budgetopvolgingssysteem in 2001 onvoldoende accuraat was.

Dit had niet mogen gebeuren, maar misschien is dit toch nog beter dan een forse overschrijding van het budget. Ik heb dus geprobeerd wat achtergronden te geven waaruit kan blijken dat het hier eigenlijk

niet gaat om een echt overschottenverhaal, behalve dan voor het laatste bedrag van 22 miljoen frank.

Het begrotingsvoorstel 2003 zit in de map. Bij de herziening van de begroting van 2002 in juni dit jaar is er een miljoen euro geschrapt omwille van het grote overgedragen saldo per 31 december 2001. Zowel vanuit begroting als vanuit cultuur is toen duidelijk gesteld dat het ging om een eenmalige inkorting. Het voorstel dat we hebben ingediend voor 2003 houdt een verhoging in van de toe te kennen subsidies met tien procent, enerzijds vanuit herschikking van de bestaande regeling, maar ook voor het realiseren van nieuwe beleidsplannen. Dit voorstel kan alleen gerealiseerd worden mits een verhoging van het aantal medewerkers en van de werkingskosten. Daarvoor hebben we een bedrag nodig van 668.000 euro of 13,1 procent van het totale begrotingsvoorstel van 2003. Dat betekent dat we boven de twaalf procent gaan. Een blokkering van de begroting tot het niveau van 2002 leidt tot een onwerkbaar situatie. Dat zou betekenen dat we de aangegane langetermijnengagementen niet kunnen nakomen. Als er geen extra medewerkers kunnen ingeschakeld worden, kunnen we ook geen nieuwe projecten opstarten en komen er opnieuw overschotten voor de laatste categorie.

3. Vragen van de leden en repliek van de sprekers

Mevrouw Mieke Van Hecke : Als u spreekt van het niveau van 2002, is dat dan voor of na controle ?

De heer Carlo Van Baelen : Voor controle.

De heer Jos Stassen, voorzitter : Als ik het goed begrijp, dan komt het overschottenverhaal hierop neer dat het Fonds een goede 500.000 euro niet heeft uitgegeven in 2001 ?

De heer Carlo Van Baelen : In 2000 en 2001.

De heer Jos Stassen : Het Fonds is één miljoen euro kwijtgeraakt door het overschottenverhaal. Is het juist dat er dan een verschil is van 500.000 euro ? In 2000 en 2001 hebt u 22 miljoen frank niet uitgegeven en in 2002 hebt u 40 miljoen frank niet gekregen. Betekent dat dat het Fonds dit jaar een tekort had van achttien miljoen frank ?

De heer Carlo Van Baelen : Dit jaar hebben we een aantal dingen teruggeschroefd.

De voorzitter : Wij dachten hier dat het ging om middelen die het Fonds toch niet nodig had.

De heer Herman De Reuse : Er is nog een saldo van 19,5 miljoen frank op het investeringsbudget van 1999. Het is misschien niet prettig dat u het geld dat u overhoudt omdat u zuinig bent geweest, achteraf kwijtraakt.

De heer Carlo Van Baelen : Alles kaderde in een zorgvuldig beheer.

De heer Herman De Reuse : Toch is het Fonds met dat miljoen dat men heeft ingetrokken, op dat ogenblik niet in financiële ademnood geraakt. Men heeft toen de theoretische reserve afgenomen. Het probleem ontstaat pas indien die manier van werken blijft bestaan.

De heer Carlo Van Baelen : Ik bezorg aan de leden van de commissie een aantal slides om dat plan toe te lichten.

Nu een paar krachtlijnen voor het meerjarenplan 2003-2005 vanuit de bijsturingen. We willen een aanpassing van de interne organen op basis van de evaluatie van de feitelijke werking 2000-2003. We willen ook aanzetten geven voor de aanpassing van het decreet. We hebben een zeer logge beslissingsstructuur die onvermijdelijk moet leiden tot vertragingen. Ook de samenstelling van het Fondsbestuur houdt te weinig bestuursimpulsen in. De Raad van deskundigen treedt op als rechter en partij in geval van bezwaren.

We willen ook een bezetting van het secretariaat in functie van behoeften en prioriteiten. Tot 1 augustus van dit jaar hebben we gewerkt met vijf personeelsleden, tegen veertig in Nederland. We voeren bijvoorbeeld samen met Nederland drie nieuwe regelingen in. Nederland neemt onmiddellijk drie mensen deeltijds aan, terwijl wij in Vlaanderen die opdracht er gewoon moeten bijnemen. Dat is onwerkbaar.

We willen ook een aantal dingen consolideren die we de voorbije tweeënhalve jaar op de rails hebben gezet : de werkbeurzen, de focuspunten waar het beheerstoezicht nog moet georganiseerd worden, het nieuwe beleid inzake literaire tijdschriften en vertaalsubsidies en het globale kwaliteitsbeleid.

We willen ook een aantal zaken evalueren : de bestaande gemeenschappelijke regelingen met Nederland, want daar zijn er uitbreidingsmogelijkheden, het beleid ten aanzien van illustratoren en vertalers in het Nederlands want daar hebben we nog een achterstand in te halen, de plaats van literaire lezingen in het beleid van het Fonds der Letteren en het inkomensplafond.

Binnen het meerjarenplan 2003-2005 moeten we het buitenlandbeleid, dat te lijden had onder een gebrek aan mankracht, verder ontwikkelen. Verdere initiatieven en projecten die op stapel staan maar die verder moeten uitgebouwd worden, zijn de verruiming van de stripregeling (ze op kruissnelheid brengen), de relatie tussen literatuur en de nieuwe media, de vervangregeling voor aanvullende honoraria. Verder zal gewerkt worden aan de uitbouw van het actieplan betreffende buitenlandse beurzen en literaire manifestaties (meer aanwezigheid) en een betere samenwerking met Nederland (bijvoorbeeld door gemeenschappelijke beoordeling, werkbeurzen, tijdschriften, vertaalbeleid). We denken dat daar nog een aantal gemeenschappelijk uit te bouwen werkvelden zijn.

Wat zijn nu de actiepunten en de onderliggende zaken hierbij ? We moeten dringend iets doen rond communicatie. Ik hoop dat we daarvoor nu eindelijk iemand zullen kunnen vrij maken. We moeten naar een vereenvoudiging en een versnelling van de beslissingsprocedures. Dit zal een ingreep vragen in het decreet, omdat deze doelstelling niet haalbaar is als we blijven werken volgens het huidige decreet. Verder moeten we zeker aandacht hebben voor overleg en synergie (een betere samenwerking), voor een inzichtelijke budgettaire rapportering (hiervoor hebben we reeds een punt bereikt waarop we die onder controle hebben) en voor het buitenlandbeleid met in het bijzonder het Salon du Livre (we hebben een unieke mogelijkheid om Vlaanderen en Vlaamse uitgevers en auteurs op de kaart te brengen in Parijs). Bovendien zullen we werken aan een aanpassing van het decreet (begin november zullen wij onze wensen en onze motivaties daaromtrent kunnen voorleggen), de aanpassing van de 12-procentregel (maakt eigenlijk deel uit van de aanpassing van het decreet, maar is zo cruciaal dat ik dit nog eens apart aanhaal). Wij willen ook graag duidelijkheid over het Vertalershuis in Leuven. We beogen een verfijning van de beheersovereenkomst om tot duidelijker toetsingscriteria te komen en ten slotte willen we een toetsing en een actualisering van het meerjarenplan. Tot zover onze ambities.

Laten we nog even kijken naar het overzicht van de kassaboekhouding. Opnieuw komt dan het overschottenverhaal ter sprake. Op een beschikbaar kassabudget van 227 miljoen frank is er 118 miljoen frank betaald en werden er voor 40 miljoen frank engagementen aangegaan waarvoor de betalingen in 2003 en de volgende jaren zullen gebeuren. Ik schat dat er nog voor 65 miljoen frank te behandelen aanvragen in de pijlpijn zitten. Het

kassabudget is dus op een positieve manier opgebruikt.

Met de voornoemde engagementen bedoel ik het kader waarbinnen de commissie beslissingen kan nemen die qua betalingen gevolgen hebben voor dit jaar en de volgende jaren. Met de engagementen bewaken wij de budgettaire grenzen van de commissie, met de betalingen bewaken wij de kas-sageldstromen op zich. Daar zit duidelijk een decalage tussen, die ingegeven is door de bewuste zorgvuldigheidspolitiek rond het waarmaken van beloften vóór er effectief betaald wordt.

Hoe spreiden die geldstromen zich ? Van de 118 miljoen frank die we betaalden heeft 13 miljoen betrekking op vorig jaar.

Het begrotingsvoorstel 2003 werd met een kleine 20 procent verhoogd. Hoofdpunten van beleid hierbij zijn de verhoging van de werkbeurzen voor auteurs, een volledig nieuw beleid ten aanzien van jonge vertalers, en een verhoging van het budget voor de uitgeverijen. Nu het Fonds bekend is, is het duidelijk dat er ook veel meer middelen nodig zijn voor manifestaties. Verder gaat er aandacht naar het buitenlandbeleid : het budget hiervoor willen we fors verhogen, zo ook het budget voor de strips. Tot zover de verhogingen. In een aantal gevallen zijn er ook verlagingen of blokkeringen doorgevoerd.

Bovenstaande verhogingen kunnen pas doorgevoerd worden als de verhoging van de werkingskosten ook gerealiseerd wordt. Het ene hangt onherroepelijk met het andere samen.

Tot daar mijn misschien wat lange verhaal.

De heer Dany Vandenbossche : Ik heb een zeer concrete vraag betreffende de overschotten ten bedrage van 40 miljoen frank, zoals die zijn voorgesteld aan de commissie naar aanleiding van de bespreking van de begrotingsaanpassing. Ik begrijp het mechanisme wel, en ook hoe men dat overschot zou kunnen verklaren.

Maar waarom hebben wij bij de begrotingsaanpassing geen rapport ontvangen met de juiste stand van zaken ? Hadden wij bij de besprekingen hieromtrent over de correcte informatie beschikt, dan zouden we dit voorstel nooit gedaan hebben. Want zoals de voorzitter eerder aanhaalde was er sprake van een tekort, en niet van een overschot.

De voorzitter : Zijn er nog andere vragen in verband met het budgettaire overschot ? Dan kunnen we die misschien eerst nemen.

De heer Carlo Van Baelen : Vanuit de commissie heeft mij geen vraag tot toelichting hieromtrent bereikt. Vragen die ik niet krijg kan ik ook niet beantwoorden.

Verder moest ik ook vaststellen bij de technische bilaterale in juni, dat de stukken die wij als onderbouwing bezorgd hadden niet bij begroting terechtgekomen waren. Zij werden binnen de bilaterale hals over kop gekopieerd terwijl de afgevaardigde van financiën dit agendapunt al had afgevoerd bij gebrek aan materiaal. Ik heb toen protest aangetekend en gezegd dat ik de stukken wel degelijk bezorgd had maar dat ik niet verantwoordelijk was voor de distributie.

Daarop heeft men de documenten heel snel bekeken zonder er eigenlijk op door te gaan. Het probleem is misschien iets te laat tot mij doorgedrongen, maar dat heeft te maken met mijn economische achtergrond : ik ben gewoon te denken in termen van dubbele boekhouding. Wij voeren ook een dubbele boekhouding, en het is mij te laat duidelijk geworden dat het probleem te maken had met het voeren van de kassaboekhouding naast de dubbele boekhouding. Had ik dit eerder beseft, dan had ik ook wat accurater kunnen reageren.

De heer Dany Vandenbossche : Dit is volgens mij een verkeerde inschatting van de zaak. Als men beslissingen moet nemen inzake de aanpassing van een begroting, gaat men er ook van uit dat de cijfers die bij die aanpassing gehanteerd worden correct zijn. Wij gingen ervan uit dat het hier werkelijk om een overschot van 40 miljoen ging. Hadden we de correcte informatie gehad was de zaak voor een stuk anders gelopen.

De voorzitter : Het is duidelijk dat de communicatie voor verbetering vatbaar is.

De heer Marino Keulen : Uit de berichten in de pers onthouden we vooral de manke werking van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Welke concrete voorstellen doet de heer Van Baelen om daadwerkelijk iets te doen aan de structurele en essentiële tekortkomingen in de werking ? De actiepunten worden weergegeven in tien kernwoorden, die heel literair klinken, maar wat houden ze concreet in ? Hoe zal hij de gebrekkige communicatie en logge besluitvorming aanpakken ? Hoe zal hij ervoor zorgen dat het Vlaams Fonds voor de Lette-

ren daadwerkelijk kan doen wat het Vlaams Parlement ervan verwacht ?

De heer Jan Van Duppen : Ik heb niet alleen een persoonlijke, maar ook een matrimoniaale passie voor de literatuur. Het verhaal van de heer Van Baelen is dat van een goede huisvader, maar de dames en heren professoren en baronnen hebben intussen wel hun ontslag ingediend. Uit ervaring moet de heer Van Baelen toch weten dat er in de sector heel wat schietkruid aanwezig is dat voor de nodige dynamiek kan zorgen.

De problemen zijn immens. Er zijn steeds minder boekhandels in Vlaanderen, de opleiding van boekhandelaars laat te wensen over. De heer Van Baelen is tevreden dat het Fonds evenveel vragen tot ondersteuning krijgt als het Nederlandse Fonds, en ook ik ben daar blij om, maar dan gaat het om de persoonlijke ambities van individuele schrijvers.

Ik mis in het betoog van de heer Van Baelen de intentie om de honderden mensen die gepassioneerd bezig zijn met literatuur, te ondersteunen : zij die literatuur maken, verkopen, verspreiden, ondersteunen.

Het Fonds moet zijn middelen aanwenden om die energie te stimuleren. Weet u wel hoe hard hier soms moet worden geknokt om middelen uit te trekken voor cultuur en literatuur ? Een metamorfose komt er pas door de inbreng van emotionele passie.

De voorzitter : Niet alle door de heer Van Duppen gesignaleerde problemen behoren tot het takenpakket van het Fonds.

Mevrouw Niki De Gryze : In het voorjaar 2003 is de Nederlandstalige literatuur eregast op de boekenbeurs in Parijs. Pas op 19 augustus werd een personeelslid aangenomen om zich daarmee bezig te houden. Waarom gebeurde dit zo laat ?

De heer Carlo Van Baelen : Die persoon maakt geen deel uit van het personeelsbestand. Ik heb lang aangedrongen op deze aanstelling en kreeg de steun van de regeringscommissaris. Het Fondsbestuur heeft de aanstelling goedgekeurd in mei. Als we de 12-percentregeling moeten respecteren, zullen we die persoon na het project-Parijs weer moeten laten gaan.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Verfondsing is in de culturele sector een fundamenteel discussiepunt. Op aanzet van mevrouw Kathy Lindekens hebben we tijdens de vorige zittingsperiode naar Neder-

lands voorbeeld gekozen voor de oprichting van een Fonds voor de Letteren. We wilden dat de sector zelf verantwoordelijkheid zou dragen, los van de politieke wereld. Wij geloven nog steeds in dat Fonds en willen er een succesverhaal van maken.

De uitleg over de overschotten voldoet me, maar ik vraag me af waarom dit verhaal niet vroeger openbaar werd gemaakt. In de letterenwereld blijft alleen het negatieve verhaal hangen, terwijl de realisaties van het Fonds geen aandacht krijgen. Hoe zal men ervoor zorgen dat de sector weer in het Fonds gelooft ? Bij de begrotingsbespreking hadden we al gewezen op de overschotten.

Met het ontslag van een aantal sleutelfiguren, zoals de vurige verdedigster van dit Fonds, Monika Van Paemel, maakt het Fonds geen goede beurt. Haar vertrek, zonder uitleg te geven, voedt alleen de negatieve geruchten. Zal er iets gedaan worden aan deze gebrekkige communicatie ?

De heer Dany Vandenbossche : De discussie over de verfondsing is de onderbouw van het hele verhaal. De culturele sector is niet gewoon om met fondsen te werken. Het Fonds voor de Letteren en het Filmfonds zijn geen beslissingen die tijdens deze zittingsperiode werden genomen, maar dateren uit de vorige legislatuur.

De werking loopt blijkbaar niet van een leien dakje, zoals we de voorbije twee jaren konden zien. De inhoud van het decreet moet op verschillende punten worden aangepast, denk maar aan de 12-procentregel of de beroepsprocedure. De afspraak was dat we zouden wachten op het eerste verslag van het Fonds, vooraleer tot wijzigingen over te gaan. We weten ongeveer waar het fout loopt. Maar wat blijkt ? De pioniers van het Fonds, namelijk de auteurs, schieten als eersten op het Fonds. Om het met de woorden van Pol Hoste te zeggen : 'Het Fonds lijkt op een douane bij een stiptheidsactie, met files van hier tot in Parijs'.

De communicatie loopt duidelijk mank. De sector vindt dat het te traag gaat, dat het apparaat te log werkt, dat de wijze van beslissingen nemen niet transparant is. Maar deze problemen zal het Vlaams Fonds voor de Letteren zelf moeten oplossen. Er kunnen veel argumenten worden aangehaald om de 12-procentregel te doorbreken, maar we moeten erover waken dat er wel voldoende middelen naar de sector blijven gaan.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Er is heel veel kritiek op de procedure voor de toekenning van de verschillende subsidies, maar er bereiken mij ook posi-

tieve berichten : eens de beslissing genomen is, wordt er nu veel sneller uitbetaald. Het gaat nu eenmaal om een sector die een hekel heeft aan welke procedure dan ook. Maar het traject dat we uitgestippeld hadden, is wel wat te lang.

De voorzitter : Dan had ik nu graag een antwoord op onze kritiek dat we een assertievere toelichting hadden verwacht.

De heer Carlo Van Baelen : Men mag een ploeg die men met vijf voetballers naar het WK stuurt, achteraf niet verwijten dat ze niet gewonnen heeft. Vijf mensen hebben twee en een half jaar keihard gewerkt. Ik wil graag beoordeeld worden, maar dan moet ik ook de middelen krijgen om goed te werken. Dat is nu niet het geval.

In het decreet staat een drietrapsraket. We hebben die zeer zorgvuldig gevolgd. Sneller dan de raket aankomt, is het geld bij de mensen. Waar we de ruimte hebben om snel te werken, doen we het. In de eerste gemeenschappelijke regelingen die we met Nederland ontwikkeld hebben, hebben we onze noorderburen voortdurend moeten afremmen : in aantal pagina's uitgedrukt, waren we ongeveer de helft minder log dan zij. Ik stel echter vast dat men heel veel moeite heeft om een aanvraag in te dienen voor een werkbeurs. Om kwaliteitsvolle beslissingen te nemen, heb je toch betrouwbare informatie nodig.

Het Fondssecretariaat maakt er een erezaak van om de commissie maximaal goed gedocumenteerde geïnformeerde dossiers voor te leggen. En dat betekent dat we in een aantal gevallen lastig zijn.

Enkele voorbeelden. In een aanvraag voor een projectsubsidie voerde een uitgeverij laconiek een bedrag van 900.000 frank voor beeldrechten op. Toen we vroegen waar het precies om ging, werd de aanvraag ingetrokken. Zes maanden later kregen we nieuwe aanvraag : beeldrechten 50.000 frank. We kregen een aanvraag voor een projectbeurs van een vertaler. Bleek dat onze Nederlandse collega's twee jaar tevoren een beurs toegekend hadden voor hetzelfde project. Toen wij vroegen een contract voor te leggen, kregen wij identiek hetzelfde contract, maar twee jaar nadien geantidateerd. Dit zijn gelukkig de uitzonderingen, maar je moet je deels op basis daarvan organiseren als je niet kwetsbaar wil zijn. Misschien leidt dat in dit stadium tot een te grote logheid. Anderzijds krijgen we van de adviserende beroepscommissie voor culturele aangelegenheden telkens opnieuw felicitaties voor de zorg waarmee we met de dossiers omgaan.

Ik zou graag hebben dat u ook de mening hoort van de hardwerkende mensen in de 8 commissies en in de Raad van deskundigen. Ook zij zouden een stem moeten krijgen, maar zij zijn blijkbaar niet zo interessant voor de media. Ik heb wel ook gelezen dat er in die commissies serieuze beslissingen genomen worden.

4. Toelichting door professor emeritus Rik Van Gorp, voorzitter Raad van deskundigen

Professor emeritus Rik Van Gorp : Het decreet heeft, waarschijnlijk omwille van de objectiviteit, de procedure te zwaar gemaakt. Maar wij moeten ons aan de verschillende stappen houden. Zeker voor taal en cultuur is een verfondsing absoluut noodzakelijk : Nederland kent immers een gelijkwaardige structuur.

Als voorzitter van de Raad van deskundigen en voormalig voorzitter van de voorloper van het Fonds, kan ik meepraten over de logheid. Vroeger ging alles sneller maar wel minder zorgvuldig en minder inhoudelijk gemotiveerd. Tien keer per jaar vergaderde één commissie. Die nam, voor alle deelgebieden, zo goed en zo vlug mogelijk een beslissing. Nu vergadert elk van de zes commissies en de twee werkgroepen gemiddeld tien keer per jaar en probeert de Raad van deskundigen, op basis van de uitgebrachte adviezen, over de commissies heen tot een beslissing te komen. Dat is een logge structuur, ook omdat men er nog externen bij wilde om een en ander bij te sturen.

Bij de hoorzitting die aan de oprichting van het Fonds voorafging, heb ik er voor gewaarschuwd dat dit onherroepelijk tot moeilijkheden zou leiden : een soort reflectiekamer doet de discussie immers nog eens over. Dat heeft voor- maar ook nadelen.

Het jongste jaar hebben we zelf een soort huishoudelijk reglement toegepast. De Raad bekijkt niet alles wat in de commissie aan bod is gekomen nog eens opnieuw, hij bespreekt enkel de opmerkingen over de zaken die elders zijn geformuleerd. Maar zelfs dan blijven er aantal discussies : we zitten met twaalf mensen waarvan er elf zijn die dat dossier niet hebben beoordeeld.

De voorzitter : Betekent dit dat u langer of meer vergadert ?

Professor emeritus Rik Van Gorp : Beide. Door de nieuwe regeling hebben we wel al een twee-, dertal maanden uitgewonnen. De commissies geven

nu eenmaal enkel adviezen, het is de Raad van deskundigen die uiteindelijk de beslissingen neemt en dat moet op een verantwoorde manier gebeuren.

Ook de werking van de bezwaarcommissie is aangepast, binnen de perken van het huidige decreet. De voorzitter van de commissie die zelf het advies heeft uitgebracht, zit daar niet meer. De voorzitter van de Raad van deskundigen, met twee externe leden, hoort nu de bezwaren. Dit wordt dan opnieuw in de Raad besproken.

We hebben elk jaar twee, drie bijsturingen gehad. Vroeger bestond de bezwaarprocedure niet. Het is goed dat die er is, maar jaarlijks tekenen slechts 5 of zes mensen bezwaar aan, van wie twee of drie auteurs.

De voorzitter : Het gaat wel om inhoudelijke bezwaren.

Professor emeritus Rik Van Gorp : De logheid wordt mede veroorzaakt door de structuur die ons is opgelegd.

De voorzitter : Binnen welke termijn kan u een dossier afhandelen ?

De heer Carlo Van Baelen : Dat hangt af van de timing van de commissies en de Raad van deskundigen. Twee mensen moeten tien organen sturen. Optimaal kan een dossier binnen de zes weken afgehandeld zijn. Als een aantal elementen ontbreekt, duurt het langer.

We zijn wel een mandaatregeling aan het uitwerken. Het secretariaat kan kleine beslissingen nemen mits die achteraf worden voorgelegd aan de Raad van deskundigen. Voor een reisbeurs van 5000 frank hoeft voortaan niet heel de procedure gevolgd te worden. Vanuit onze ervaring proberen we de procedures aan te passen.

Mevrouw Mieke Van Hecke : De commissies geven een inhoudelijk advies. De Raad gaat de haalbaarheid ervan na en bewaart tegelijk het evenwicht tussen de verschillende commissies. De Raad van deskundigen kent de beurzen toe en is er verantwoordelijk voor. De Raad is er dus niet om het werk van de commissies over te doen. Maar met dit decreet is het inderdaad niet te vermijden dat de Raad elk dossier opnieuw beoordeelt. Daardoor wordt de procedure langer en wordt de Raad rechter en partij aangezien hij ook moet oordelen over bezwaarschriften. We moeten inderdaad nagaan hoe we de procedure kunnen verbeteren zonder dat het doel van de regelgeving wijzigt. De be-

zwaarschriftenprocedure moet absoluut blijven, maar mag korter.

De voorzitter : Er waren ook enkele opmerkingen over de bekendheid en de communicatiestrategie van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

De heer Carlo Van Baelen : Over twee weken wordt onze website operationeel. Om alles zo toegankelijk mogelijk te maken is de website georganiseerd vanuit het standpunt van de gebruikers (auteurs, vertalers, Vlaamse en buitenlandse uitgevers, literaire tijdschriften...). De website bevat liefst 250 bladzijden tekst. Het duurt dus wel even voor zo veel informatie gestructureerd is.

Ik hoop dat we de kans krijgen om iemand verantwoordelijk te maken voor onze communicatie. Momenteel werken we met twee administratieve medewerkers, een boekhouder en twee mensen ter ondersteuning van de werkgroepen en commissies.

Veel ruimte voor communicatie hebben we dus niet. De literaire wereld is evenwel geen sector waarmee vlot gecommuniceerd kan worden. We kunnen alleen maar communiceren langs de uitgevers. De organisaties zijn geen hulp.

Als we de regeling voor de werkbeurzen naar de auteurs sturen, is de meest gestelde vraag : 'Heb ik dat goed gelezen ?'. Het kan dat wij niet alles even duidelijk formuleren, maar ik heb de indruk dat men vooral bevestiging wil. We beantwoorden dus veel individuele vragen. Bovendien heeft men binnen de sector de neiging om alles aan elkaar te vragen in plaats van die vragen tot ons te richten.

We plegen jaarlijks overleg met de tijdschriftenredacties. We hebben geregeld contact met de uitgeversverenigingen, met Boek.be, met boekhandelsverenigingen over heel concrete zaken. Dit jaar hebben we voor de tweede maal het Fonds voor het Fonds georganiseerd. Met een veertigtal organisaties praten we over de beleidslijnen van het Fonds. Dat zijn allemaal pogingen om het gesprek met de sector op gang te brengen. In september hebben we de zeven auteursverenigingen samengebracht en gevraagd een actieplan op te stellen zodat we de beschikbare middelen konden verdelen. Het resultaat was : geef ons het geld, wij zullen het wel verdelen. Ik heb dat risico niet genomen.

De heer Jo Vermeulen : Veel van de problemen waarmee het Vlaams Fonds voor de Letteren kampt, kwamen ook ter sprake bij de oprichting van het Filmfonds. Het doet me ook denken aan de oprichting van de Raad voor Journalistiek.

Ik heb het gevoel dat het Vlaams Fonds met weinig mensen veel gerealiseerd heeft en daarom beschouw ik deze hoorzitting niet als een evaluatie. Het is aan de raad van bestuur om directie en medewerkers te evalueren. Uit de uiteenzetting van de heer De Zegher heb ik geleerd dat dat gebeurt. Wij moeten het hebben over de groeipijnen waarmee dit Fonds kampt. We moeten nagaan wat er allemaal fout loopt. Zowel wat hier verteld is als wat we in de media vernemen is van belang. Maar we mogen ons niet door individuele frustraties laten leiden om beleidsbeslissingen te nemen. Ook bij de oprichting van het Filmfonds had iedereen een mening.

Hoe probeert u het niet-georganiseerde deel van de sector te bereiken ? Bij de oprichting van het Filmfonds werd een open forum georganiseerd. Is dat in deze sector mogelijk ? Veel klachten in de media komen van individuen die misschien niet of weinig betrokken zijn bij de werking. Of juist wel.

De heer Carlo Van Baelen : Ik doe dat op een informele manier door op heel veel manifestaties aanwezig te zijn : persvoorstellingen, jaarvergaderingen, enzovoort. Ik heb recent wel vaak kritiek van oud-voorzitters gelezen die ik nooit gehoord heb tijdens bestuursvergaderingen. Ook al doen ze vaak pijn, ik hou er rekening mee. Ik zal er nauwlettend op toezien dat bestuursvergaderingen voortaan meer zijn dan alleen maar praten over literatuur.

Onze website bevat een discussieforum. Ik hoop dat daarvan gebruik wordt gemaakt. Vlamingen hebben niet de gewoonte om veel positieve zaken te vertellen en laten klachten vaak via een omweg weten. Ik ben eerder voorstander van de directe aanpak. Iedereen weet waar hij aan toe is en alles in controleerbaar.

Ik neem de kritiek ter harte en zal er rekening mee houden. Maar ik denk dat het in de eerste plaats de opdracht van het Fondsbestuur is om daar professioneel mee om te gaan.

De heer Jo Vermeulen : Ik wil de informele contacten niet onderschatten. Maar als ze niet georganiseerd zijn mag u ze ook niet overschatten. Ik ken de sector onvoldoende om in te schatten wat er precies leeft omtrent het VFL. Het Vlaams Fonds moet eenvoudigweg het eerste aanspreekpunt worden voor iedereen die bezig is met literatuur in Vlaanderen. Zolang dat niet het geval is, zijn informele contacten een, weliswaar belangrijk, doekje voor het bloeden. Het is inderdaad aan de raad van

bestuur om na te gaan hoe daarmee omgegaan moet worden.

De heer Carlo Van Baelen : Ik moet nogal vaak mensen duidelijk maken wat het Fonds precies doet.

De voorzitter : Tijdens de commissiebesprekingen is duidelijk omschreven wat het Fonds allemaal moet doen. Men verwacht ten onrechte vaak te veel van het Fonds. Het Fonds is er in de eerste plaats voor auteurs en uitgevers. We moeten dat inderdaad verduidelijken.

De heer Marino Keulen : Hoe log het Fonds ook is, niemand kan het u kwalijk nemen dat u zo het profitaat tegengaat. Uiteindelijk werkt het Fonds met belastinggeld. Dat tegelijk geprobeerd wordt een aantal zaken vlotter te laten lopen door middel van interne afspraken, is een goede zaak.

Toch kunnen we niet om de uitspraken van mevrouw Van Paemel heen, ook al worden ze in de pers gedaan. Ze vindt het pijnlijk dat in het Fonds heel neerbuigend en minachtend wordt gepraat over de schrijvers. Het Fonds is uiteindelijk een geesteskind van mevrouw Van Paemel. Ik kan me niet voorstellen dat zij in een bevestiging handelt.

De heer Van Baelen vertelt wel hoe hij de communicatie zal verbeteren, maar hoe gaat hij om met dergelijke frustraties ?

Wat het personeelsgebrek betreft : men moet natuurlijk ook vermijden dat de vaste kosten groter worden dan het geld dat men besteedt aan de literaire productie.

Het is onze overtuiging dat het Fonds goed werk heeft geleverd. Dat neemt echter niet weg dat bepaalde uitspraken blijven wegen op het imago en de uitstraling. Ik had op dat punt concreter weerwerk verwacht, en dat niet alleen over het aspect communicatie.

De heer Emiel De Zegher : Ik respecteer Monika Van Paemel, maar de neerbuigendheid tegenover de schrijver waar zij het over had, heb ik bij het bestuur nooit vastgesteld. Wel zijn er verschillende strekkingen binnen het bestuur. Het decreet creëert nu eenmaal een spanningsveld tussen twee opdrachten : de verbetering van de sociaal-economische positie van de auteur en de promotie van de letteren. Het Fondsbestuur moest een evenwicht zoeken. Er moeten volgens mij nu twee dingen gebeuren. Ten eerste moet het Fonds zich duidelijker profileren. Ten tweede moet men beter

naar buiten brengen waar men mee bezig is. Zowel profilering als communicatieplan zijn niet alleen de verantwoordelijkheid van de directeur, maar ook van het Fondsbestuur. Met een nieuwe voorzitter moet dat lukken.

De heer Carlo Van Baelen : In het bestuur van een letterenfonds moet er een evenwicht zijn tussen literair georiënteerde leden en bestuurders. Dat was tot nu toe niet het geval in het Fonds voor de Letteren. Door het gebrek aan leden met bestuurskwaliteiten voer men blind. Men werkte bijvoorbeeld te zeer klantgericht. Toch ben ik fier op wat het Fonds tot nu toe heeft verwezenlijkt.

De heer Marino Keulen : Hoe valt een en ander te remediëren, bijvoorbeeld de te sterke klantgerichtheid ?

De heer Carlo Van Baelen : Ik kan niet alles tegelijk doen. Ik ben geen Chinese jongleur die vijftientig bordjes tegelijk draaiende houdt op stokjes. De remediëring moet dus vanuit het bestuur op gang komen. Voorwaarden zijn een versterking van het secretariaat en een meewerkend bestuur, dat meer bestuursinzet aan de dag legt. Mijn Nederlandse collega vecht elke week een robbertje met zijn voorzitter.

Professor emeritus Rik Van Gorp : Wat de contacten met het werkveld betreft, kan ik bevestigen dat die nooit zo talrijk waren als vandaag. Het Fonds heeft met alle verenigingen, tijdschriften, focuspunten vijf, zes, zeven keer om de tafel gezeten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat wij op alle verzoeken voor honderd procent kunnen ingaan. Het komt erop aan een evenwicht te vinden tussen enerzijds geld geven en afwachten wat men ermee doet en anderzijds zeggen in welke richting men moet evolueren. Wij willen geen carte blanche geven, maar toch de dynamiek van de sector bewaren. Dat is niet zo eenvoudig. Het geval van het Poëziecentrum kwam aan bod in de krantenartikelen over deze kwestie. Het vormt een goede illustratie van het probleem. Moet men de uitgave Poëziekrant apart beoordelen volgens de criteria van de tijdschriften of vormt die gewoon een onderdeel van de subsidiëring van het hele Poëziecentrum ? Geld geven en achteraf de resultaten door een accountant en een deskundige commissie laten beoordelen is het makkelijkste, maar wij willen ook oneerlijke concurrentie vermijden. Dat is niet gemakkelijk in het literaire veld.

Mevrouw Mieke Van Hecke : De afwezigheid van voldoende beleidsbetrokkenheid bij sommigen leidde tot frustratie. Zie ik het goed dat men door

te focussen op individuele dossiers en door zich te concentreren op het zuiveren van de subsidiekanaalen, uit het oog verloor dat besturen inhoudt dat men keuzes moet maken en evenwichten zoeken ?

De heer Carlo Van Baelen : Er is nooit grondig gediscussieerd over het belangrijke meerjarenplan.

De verslaggever,

Jo VERMEULEN

De voorzitter,

Jos STASSEN